

Vad som verkligen betyder något

C. Castoriadis

I nr. 3 av *Pouvoir Ouvrier* ställde en lärare följande fråga: Varför skriver inte arbetare? Han visade på ett djupsinnigt sätt hur detta beror på deras totala situation i samhället och även den så kallade utbildningens natur som erbjuds av skolorna i det kapitalistiska samhället. Han nämnde även att arbetarna ofta anser sina erfarenheter vara "ointressanta".

Denna sista poäng tycks mig vara absolut grundläggande, och jag skulle vilja dela med mig av mina erfarenheter av det, som inte är en arbetares erfarenheter utan en militants.

När en arbetare ber en intellektuell att berätta för dem om kapitalismens och socialismens problem, tycker de att det är svårt att förstå att vi ger arbetarnas situation på en fabrik och inom produktionen en central roll. Jag har ofta haft tillfälle att för arbetare presentera några av mina idéer, uttryckta på följande sätt:

- Det sätt på vilket den kapitalistiska fabriken är organiserad skapar en ständig konflikt mellan arbetarna och ledningen över alla de sätt som produktionen utförs på.
- Ledningen kokar ständigt ihop nya sätt att knyta arbetarna till "producerandets disciplin", så som det förstås av ledningen.
- Arbetarna skapar ständigt nya sätt att försvara sig på.
- Denna kamp har ofta större påverkan på de verkliga lönenivåerna än förhandlingar och även strejker.
- Den resulterande "förslösningen" är enorm och långt mer omfattande än den "förslösning" som orsakas av ekonomiska kriser.
- Facket står alltid utanför och är ofta även fientligt inställt till denna form av arbetarkamp.
- Militanter som även är arbetare bör sprida vidare alla dessa exempel på kamp som kan användas utanför det specifika företag där de ursprungligen skapades.
- Denna situation skulle inte ändras det minsta av blott en "nationalisering" av fabrikerna eller användandet av en "planering" av ekonomin.
- Som en konsekvens av detta är socialismen obegriplig utan en total förändring av det sätt som produktionen är organiserad på i fabrikerna, och utan undertryckandet av dagens ledning (*management*) och "avsättandet" av (*instauration*) "arbetarledningen" (*workers' management*).

Dessa påståenden var både konkreta och teoretiska. I varje instans erbjöd de reella och precisa exempel. Samtidigt var påståendena, emellertid, och långtifrån att vara begränsade till blott och bart en beskrivning av fakta, ett försök att dra några övergripande slutsatser. Här har vi saker av vilka arbetare tydligen hade de mest direkta och kompletta erfarenheterna. Och de hade även, å andra sidan, en genomgripande och universell betydelse.

Vad vi upptäckte var icke desto mindre att våra lyssnare hade lite att säga och verkade tämligen besvikna. De hade kommit för att tala med eller lyssna på folk om vad som *verkligen betydde något*, och det var svårt för dem att tro att det de själva gjorde varje dag verkligen betydde något. De trodde att någon skulle tala med dem om absolut eller relativt mervärde, om profitkvotens fallande tendens, om överproduktion och underkonsumtion. Det tycktes dem otroligt att det moderna samhällets evolution bestämdes långt mer av miljoner arbetares rörelse och gester på fabriker över världen än av några mäktiga och mystiskt dolda ekonomiska lagar som upptäckts av teoretiker. De till och med tvistade över huruvida en sådan permanent kamp mellan arbetarna och ledningen existerade och huruvida arbetarna verkligen försvarade sig. När väl diskussionen rullade visade, emellertid, det de sade att de själva dirigerade denna kamp från den stund de satte sin fot i fabriken tills de lämnade den.

Den uppfattning som arbetare har att hur de lever, vad de gör, och vad de tänker "egentligen ingenting betyder" är inte bara det som hindrar dem att uttrycka sig själva. *Det är det allvarligaste manifesterandet av den ideologiska förslavning som kapitalismen påtvingar dem.* För kapitalismen kan endast överleva om folk är övertygade om att vad de själva gör och vet är en privat liten angelägenhet för dem själva som inte betyder någonting egentligen, och att verkligt viktiga angelägenheter är monopoliserat av höjdarna och specialisterna inom olika ansträngningsområden. Kapitalismen försöker ständigt att banka in denna uppfattning i folks huvuden.

Men vi måste även peka på att detta kraftfullt har hjälpts fram av arbetarnas egna arbetarorganisationer. Under ganska lång tid har fackföreningarna och arbetarpartierna försökt övertala arbetarna att de *enda* frågor som verkligen betyder något antingen handlar om lönerna i synnerhet eller om ekonomin, politiken eller samhället i allmänhet. Redan detta är felaktigt. Men det finns något ännu värre. Vad dessa organisationer anser vara en "teori" om de här frågorna och vad som alltmer har godtagits som sådant i allmänhetens ögon, i stället för att, som det borde ha varit, vara intimt sammankopplat med arbetarnas erfarenheter från produktionen och från deras sociala liv, har blivit en påstått "vetenskaplig" teori som dessutom blir alltmer abstrakt (och alltmer felaktig). Naturligtvis känner endast specialister

– dvs. intellektuella och ledare – till teorin och kan tala om den. Arbetarna förväntas bara hålla tyst och samvetsgrant försöka absorbera och assimilera ”sanningarna” som experterna hasplar ur sig. Därmed får vi ett dubbelt resultat. Den intensiva önskan stora lager av arbetarklassen har att utöka sina kunskaper och att vidga sina vyer så att de kan gå bortom begränsningarna i sina specifika fabriker för att bilda sig en samhällsuppfattning i stort som skulle hjälpa dem i sin kamp krossas redan från början. Den så kallade teorin som ställs inför dem framstår, i bästa fall, som någon slags obegriplig högre algebra eller, som är fallet idag, en räkka obegripliga ord som inte förklarar ett skvatt. Å andra sidan har inte arbetarna någon chans att testa om ”teorins” innehåll är sant eller falskt; bevisen står att finna, berättas det, i de dryga hundra kapitlen i Kapitalet och i enorma, mystiska böcker som innehåller av visare kamrater, till vilka de blott behöver ställa sitt förtroende.

Rötterna till och konsekvenserna av denna situation är sannerligen vidsträckta. Vid situationens upprinnelse finner vi ett djupt rotat borgerligt sätt att se på saker: På samma sätt som det finns lagar inom fysiken, antas det finnas ekonomiska och sociala lagar, och att dessa ingenting har att göra med folks omedelbara erfarenheter. Det finns samhällsvetenskapsmän och samhällsingenjörer som känner till dem. På samma sätt som endast en ingenjör kan säga hur du ska bygga en bro, kan de här samhällsingenjörerna – politiska och fackliga ledare – tala om för dig hur samhället ska organiseras. Att förändra detta samhälle är att förändra det övergripande sätt på vilket det är organiserat, men detta har inte någon påverkan alls på vad som försiggår inne på fabrikena – då detta ”ingenting betyder egentligen”.

För att komma bortom denna situation räcker det inte att bara säga åt arbetarna: Tala högre, det är upp till dig att tala om vilka problemen är. Vad som återstår att göra är att bryta ner denna monstruösa missriktade uppfattning att problemen som de ses av arbetarna egentligen ingenting betyder, att andra problem är långt mycket viktigare och att endast ”teoretikerna” och politikerna kan tala om dem. Man kan ingenting förstå om fabrikena om man inte förstår någonting av samhället i stort, men ingenting kan förstås om samhället i stort om man inte förstår fabrikena. Det finns bara ett sätt att göra detta på: Arbetarna måste tala.

Att visa på detta borde vara den huvudsakliga och ständiga uppgiften för *Pouvoir Ouvrier*.